

กรอบความร่วมมือลุ่มน้ำโขง-คงคา (Mekong-Ganga Cooperation: MGC)

เสาหลักและสาขาความร่วมมือ

- สาขาความร่วมมือ ๑๐ สาขา (โดยมี lead country ในทั้ง ๑๐ สาขา) ดังนี้ (๑) การท่องเที่ยว (ไทย) (๒) วัฒนธรรม (กัมพูชา) (๓) การศึกษา (อินเดีย) (๔) การคมนาคมขนส่ง (สปป. ลาว) (๕) สาธารณสุขและการแพทย์แผนดั้งเดิม (เมียนมาและไทย) (๖) การเกษตรและสาขาที่เกี่ยวข้อง (เมียนมา) (๗) การพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลาง ขนาดเล็ก และขนาดย่อม (เวียดนาม) (๘) การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (อินเดีย) (๙) วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (เมียนมา) และ (๑๐) การพัฒนาทักษะและสร้างศักยภาพ (อินเดีย) โดย ๓ สาขาหลังสุดเป็นสาขาความร่วมมือใหม่เมื่อปี ๒๕๖๒ อนึ่ง ประเทศ Lead Country อยู่ระหว่างจัดการประชุมคณะทำงาน (Working Group) แต่ละสาขา โดยสาขาการศึกษาและสาขาการเกษตรฯ ได้จัดการประชุมร่วมกันแล้วเมื่อเดือน ก.ย. ๒๕๖๗

กลไกความร่วมมือที่สำคัญ

- การประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโส และการประชุมรัฐมนตรี คู่ขนานกับการประชุมในกรอบอาเซียนทุกปี
- อินเดียมีบทบาทในฐานะ “ผู้ให้” ผ่านโครงการความร่วมมือเพื่อการพัฒนา ได้แก่ (๑) โครงการที่ให้ผลเร็ว (Quick Impact Projects: QIPs) แก่กัมพูชา สปป. ลาว เมียนมา และเวียดนาม (ยกเว้นไทย) (๒) การจัดสรรสินเชื่อ (Line of Credit: LoC) จำนวน ๑ พันล้านดอลลาร์สหรัฐ สำหรับโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และ (๓) กองทุนเพื่อการพัฒนา (Development Fund) ให้แก่ประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงสำหรับโครงการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน

ผลการประชุม (๒๕๖๕-๒๕๖๗)

- การประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโส MGC ครั้งที่ ๑๓ เมื่อวันที่ ๑ ส.ค. ๒๕๖๕ ที่กรุงพนมเปญ ได้ทบทวนความก้าวหน้าของ MGC ในช่วง ๒๒ ปีที่ผ่านมา และบทบาทที่สร้างสรรค์ของอินเดียในการให้ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่เป็นรูปธรรมแก่อนุภูมิภาคฯ ผ่านโครงการ QIPs และแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการร่วมมือในอนาคตเพื่อขับเคลื่อน MGC ให้รุดหน้า และสอดคล้องกับสถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป โดยให้ความสำคัญกับการกระชับความร่วมมือในสาขาสาธารณสุขและการเตรียมความพร้อมรับมือกับโรคระบาดในอนาคต ความมั่นคงทางอาหารและพลังงาน การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการเสริมสร้างขีดความสามารถแก่ภาคธุรกิจและ SMEs

- การประชุมรัฐมนตรี MGC ครั้งที่ ๑๑ เมื่อวันที่ ๒๑ ก.ค. ๒๕๖๔ (๑) รับรองถ้อยแถลงร่วม เน้นพันธกรณีต่อการเร่งรัดพัฒนาความร่วมมือ ๑๐ สาขาให้รุดหน้า (๒) รับทราบรายงาน Progress Report ของ MGC และเอกสารแนะนำโครงการ QIPs และ (๓) เปิดตัวเว็บไซต์ MGC และตัวอย่างภาพยนตร์สารคดีเกี่ยวกับ MGC เพื่อช่วยสร้างแบรนด์และความตระหนักรู้เกี่ยวกับกรอบดังกล่าว

- การประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศ MGC ครั้งที่ ๑๒ เมื่อวันที่ ๑๖ ก.ค. ๒๕๖๖ อินเดียและ สปป. ลาว เป็นประธานร่วมการประชุมฯ ที่กรุงเทพฯ ในรูปแบบผสมผสาน (hybrid) (๑) อินเดียนำเสนอความคืบหน้าโครงการก่อสร้างถนนสามฝ่ายอินเดีย-เมียนมา-ไทย และให้ความสำคัญต่อการสอดประสานระหว่าง MGC กับกรอบความร่วมมืออื่น ๆ โดยเฉพาะ ACMECS BIMSTEC และอาเซียน (๒) ที่ประชุมสนับสนุนข้อเสนอของ ไทยตาม “READY” เพื่อขับเคลื่อน MGC ได้แก่ Resilience, Environmental Sustainability, Adaptation และ Diversification of Economies และการกำหนดให้ปี ๒๕๖๘ เป็นปีแห่งการแลกเปลี่ยนลุ่มน้ำโขง คงคา (Y - Year of Exchange of the MGC) ซึ่งตรงกับโอกาสครบรอบ ๒๕ ปีของการจัดตั้ง MGC และ (๓) รับรองแถลงการณ์ร่วมของการประชุมฯ (Joint Statement) และเอกสารภาคผนวก (Annex) จำนวน ๒ ฉบับ ได้แก่ เอกสารแนวคิดเรื่องการฟื้นฟูโลกใบประเทศผู้ขับเคลื่อนหลัก (Lead Country Mechanism) ใน ๑๐ สาขาความร่วมมือของ MGC และเอกสารแนวคิดเรื่องการจัดตั้งสภาธุรกิจ MGC (ทั้งสองเรื่องเป็นข้อเสนอของไทยต่อที่ประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศ MGC ครั้งที่ ๑๑ เมื่อปี ๒๕๖๔)

ข้อมูลทั่วไป

- จัดตั้งเมื่อเดือน ก.ค. ๒๕๔๓ ที่กรุงเทพฯ โดยข้อริเริ่มของอินเดีย เพื่อส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจ และความเชื่อมโยงระหว่างอินเดียกับประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง
- เป็นกรอบความร่วมมือแรกของประเทศในอนุภูมิภาคฯ กับประเทศนอกอนุภูมิภาค โดยจะครบรอบ ๒๕ ปี ในปี ๒๕๖๘
- มีประเทศสมาชิก จำนวน ๖ ประเทศ ได้แก่ กัมพูชา สปป. ลาว เมียนมา เวียดนาม ไทย และอินเดีย
- มีปฏิญญาระดับรัฐมนตรีต่างประเทศ และแผนปฏิบัติการกรอบความร่วมมือลุ่มน้ำโขง-คงคา ปี ค.ศ. ๒๐๑๙-๒๐๒๒ (แผน ๔ ปี) เป็นเอกสารสำคัญเชิงนโยบาย และที่ประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศฯ ครั้งที่ ๑๒ ได้เห็นชอบให้ขยายระยะเวลาดำเนินการของแผนฯ จนถึงปี ค.ศ. ๒๐๒๔ โดยอยู่ระหว่างการจัดทำแผนปฏิบัติการฯ ฉบับใหม่

ความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์และผลประโยชน์ของไทย

- MGC เป็นเวทีหลักในการส่งเสริมการปฏิสัมพันธ์อย่างสร้างสรรค์ระหว่างประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงกับอินเดีย โดยไทยกับอินเดียเป็นหุ้นส่วน “ผู้ให้” ในการให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศลุ่มน้ำโขง รวมถึงผลักดันให้การดำเนินการของ MGC สอดคล้องกับ ACMECS อาเซียน และ BIMSTEC
- อินเดียเป็นประเทศ “ใหญ่ โตไว โกลด์ คล้าย สุนใจเรา” ที่มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ มีแรงงาน/นักวิชาชีพจำนวนมาก มีความใกล้ชิดทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมกับประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง
- อินเดียยกระดับนโยบาย Look East เป็น Act East และเพิ่มสาขาความร่วมมือใน MGC เพื่อส่งเสริมปฏิสัมพันธ์กับประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง
- ไทยและอินเดียมีศักยภาพร่วมมือในสาขาสาธารณสุข (health security) อาหาร (food security) และการจ้างงาน (job security) ได้แก่ การพัฒนาทรัพยากรบุคคล การส่งเสริม MSMEs การเกษตร รวมถึงความเชื่อมโยงอุตสาหกรรมดิจิทัล ICT/Fintech การพัฒนาและเวชภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับโรคโควิด-๑๙ ให้เป็น global public goods เทคโนโลยีทางการแพทย์ และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
- MGC ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมความเชื่อมโยง ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของไทยที่ต้องการผลักดันการส่งเสริมการขนส่งชายฝั่ง (coastal shipping) และโครงการถนนสามฝ่ายเมียนมา - อินเดีย - ไทยให้แล้วเสร็จโดยเร็ว และขยายต่อไปยัง สปป. ลาว กัมพูชาและเวียดนาม โดยจะเป็นเส้นทางแรกๆ ที่เชื่อมโยงอนุภูมิภาคอินเดียกับ อนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง เข้าด้วยกัน และช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ห่วงโซ่อุปทานในภูมิภาค รวมทั้งเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงตลาดของสินค้าไทยในอินเดีย โดยเฉพาะ ๗ รัฐในภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือของอินเดีย (seven sister states) ซึ่งมีประชากรชาติพันธุ์ไทอาศัยอยู่อย่างใกล้ชิด ถนนบางช่วงในความรับผิดชอบของเมียนมาและอินเดียยังไม่ได้มาตรฐาน และประเทศสมาชิกยังไม่สามารถตกลงในส่วนของการคมนาคมตกลงและพิธีสารกฎระเบียบการจัดทำความตกลงยานยนต์ (IMT MVA) ได้ โดยในส่วนของการพิธีสารฯ ยังคงค้างประเด็น อาทิ การจำกัดสัดส่วนการถือหุ้นของผู้ประกอบการ

กองส่งเสริมเศรษฐกิจสัมพันธ์และความร่วมมือ
กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

ตุลาคม ๒๕๖๗